

DOI: 10.25108/2304-1730-1749.iolr.2019.61.24-32

UOT 341.9

İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normaları

Xülasə: İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normaları mühüm preventiv funksiya yerinə yetirir. Bu, ilk növbədə, onda ifadə olunur ki, öz-özlüyündə potensial hüquq pozucusuna münasibətdə iqtisadi sanksiyaların tətbiqi ehtimalı tənzimləyici təsir göstərir. Belə ki, onun davranışlarının əvvəlcədən daha dəqiq və könüllü surətdə beynəlxalq hüquq normalarının tələblərinə uyğunlaşdırılmasını təmin edir.

İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən müasir beynəlxalq hüquq normaları iqtisadi sanksiya münasibətlərinin subyektlərinin dairəsinin genişlənməsi tendensiyasını özündə əks etdirir. Belə ki, beynəlxalq hüququn ənənəvi subyektləri (dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar) ilə yanaşı iqtisadi sanksiyaların obyektini kimi artıq qeyri-hökumət strukturları, müxtəlif cinayətkar və terror təşkilatları, habelə “korporasiyalar, universitetlər, bələdiyyə təsisatları və ya fiziki şəxslər” çıxış edə bilər.

Fikrimizcə, gələcəkdə konkret şəxslərə və ya şəxslər qrupuna qarşı yönələn iqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normalarının əhəmiyyəti daha da artacaqdır.

Müasir dövrdə iqtisadi sanksiya rejimlərinin tətbiqini və həyata keçirilməsi şərtlərini tənzim edən beynəlxalq hüquq normaları sistemləşdirilərək vahid beynəlxalq akt halına salınmasına ciddi ehtiyac duyulur. Bu sahədə vahid tənzimətmə qaydasının formalaşması həm mübahisəli məqamları, ikili standartları istisna etmiş olar, həm də iqtisadi sanksiya rejimlərinin tətbiqini və həyata keçirilməsi şərtlərini tənzim edən beynəlxalq hüquq normalarının səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə yüksəltdiyi olar.

Açar sözlər: sanksiya; iqtisadi sanksiya; maliyyə sanksiyaları; ticarət sanksiyaları; embarqo; boykot; məqsədyönlü sanksiyalar.

Dünyada iqtisadi sanksiyalarla bağlı münasibətlərin hüquqi tənzimlənməsi ilə bağlı norma və qaydaların formalaşmasında ABŞ mühüm rol və təsirə malikdir. Priston Universitetinin professoru Con Aykenberri özünün “Nəhəng Liberal” kitabında göstərir ki, İkinci dünya müharibəsindən sonra Amerikada universal hüquqi tənzimətmə elementlərini özündə əks etdirən dünya iqtisadi rejiminin yaradılmasına cəhd edildi. Müharibədən sonra Vaşinqton əmin idi ki, Birləşmiş Ştatlar qlobal dövlət kimi yalnız dünyanın digər regionlarının resurslarına və bazarlarına çıxışa sahib olmaqla mövcud ola və çiçəklənə bilər. Aykenberri fikrincə, formalaşmış rejim iyerarxik oldu – ABŞ dünyanın ən güclü dövləti kimi qaydalara əməl olunmasına cavabdehlik daşıyır, lakin Birləşmiş Ştatların dünyaya təklif etdiyi norma və institutlar həmin qaydalara liberal xarakter vermiş oldu. Müəllif bu sistemi “amerikan liberal hegemonluğu” adlandırır və göstərir ki, bir tərəfdən bu sistem açıq və əsasən hüquqi xarakter daşıyır, digər tərəfdən isə həmin hüquqi məkanın sərhədləri ABŞ-ın rəhbər və istiqamətləndirici rolunu qəbul etmiş dövlətlər dairəsi ilə əhatə olunmuşdur. Bu dövlətlər birbaşa

* Əliyev Rauf Zeynal oğlu – AMEA-nın Hüquq və insan haqları institutunun dissertantı, Azərbaycan. E-mail: aliye.rrr@gmail.com

məcburetmə təsiri ilə deyil, ümumi maraqlar əsasında ABŞ-ın ətrafında toplaşmışlar. Belə vəziyyətdə Liberal Nəhəng kimi ABŞ-ın hakimiyyəti birbaşa məcburetməyə deyil, onun müvəffəq dövlətlər klubuna giriş qaydalarını müəyyən və kontrol etməsinə əsaslanır. Liberal nəhəng tərəfindən himayə olunan ümumi norma və qaydaların fəaliyyət göstərməli olduğu müvəffəq dövlətlərin ümumi qəbul edilmiş klubu kimi ÜTT ona qoşulmağa tələsən bir çox dövlətlər üçün cəlbədicə görünməyə başlamışdı. Lakin tezliklə məlum oldu ki, liberal dünya ticarətinin sərhədləri ÜTT-yə formal mənsubluq əlaməti ilə deyil, Nəhənglə əhəmiyyətli ümumi maraqlar əsasında birləşən klub üzvləri arasında qeyri-formal münasibətlərlə müəyyən olunur [3, s. 308].

İqtisadi sanksiyalar silahlı münaqişələr dövründə tətbiq edilsə, bu zaman beynəlxalq humanitar hüquq normalarının tələbləri nəzərə alınmalıdır, yəni iqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən normalar beynəlxalq humanitar hüquq normalarına uyğun olmalıdır.

Beynəlxalq humanitar hüquq normalarına uyğun olaraq beynəlxalq silahlı münaqişə beynəlxalq hüquq subyektivliyində malik olan iki və daha çox dövlət və ya digər silahlı qüvvələr arasında yaranan və mövcud olan silahlı qarşıdurmanı ifadə edir. Silahlı münaqişələr dövründə mülki əhali dedikdə isə münaqişə və ya işğal şəraitində münaqişədə iştirak edən və ya işğal edən vətəndaşı olmadığı tərəfin (dövlətin) hakimiyyətində olan şəxslər başa düşülür. Silahlı münaqişələr (müharibələr) dövründə mülki əhalinin müdafiəsi 1899-cu və 1907-ci illər Haaqa konvensiyaları, "Müharibə qurbanlarının müdafiəsi haqqında" Cenevrə Konvensiyası (1949) və ona I və II Əlavə protokollar (1977) və digər beynəlxalq hüquqi sənədlərlə tənzimlənir. Silahlı münaqişələr dövründə həm insan hüquqları sahəsində normalar, həm də beynəlxalq humanitar hüquq sahəsində normalar tətbiq olunur [9, s. 2].

Beynəlxalq humanitar hüquqda iqtisadi sanksiyalar və onların mülki əhali üçün nəticələri ilə bağlı məsələlərə xüsusi diqqət yetirilmir. Xüsusən də, sanksiyalar beynəlxalq və ya yerli xarakterli silahlı münaqişələr zamanı tətbiq olunursa, bu zaman əhalinin hərbi əməliyyatların nəticələrindən müdafiəsi üzrə ümumi normalar tətbiq olunur. Lakin belə tədbirlərin tətbiqi barədə qərar beynəlxalq humanitar hüquq normaları, xüsusən də himayə olunan şəxslərə dərman vasitələri və ərzaq məhsulları göndərilməsinə dair normalar nəzərə alınmalıdır.

Münaqişə tərəfləri və onların silahlı qüvvələri müharibənin aparılmasının qeyri-məhdud metod və vasitələrindən istifadə edə bilməzlər. Məsələn, Cenevrə Konvensiyasına I Əlavə Protokola (1977) əsasən müharibənin aparılması metodu kimi mülki əhali arasında aclıqdan istifadə etmək qadağan edilir [1, s. 14].

2000-ci ilin sentyabr ayında keçirilən və dünya liderlərinin tarixdə ən geniş toplantısı olan Minilliyin Sammitində BMT tərəfindən Minilliyin Bəyannaməsi qəbul edilmişdir. Bəyannamədə yeni dünya qaydasının əsas məqsədləri kimi sülh, təhlükəsizlik, inkişaf, yoxsulluğun ləğvi, ətraf mühitin mühafizəsi və s. ilə yanaşı xüsusi dəstəyə ehtiyacı olanların müdafiəsi məqsədi də xüsusi olaraq fərqləndirilir. Orada silahlı münaqişələr və digər humanitar fəlakətlər nəticəsində ciddi məhrumiyətlərə məruz qalan uşaqların və bütün mülki əhalinin müdafiəsi üzrə xüsusi tədbirlər öz əksini tapmışdır. Həmin Bəyannamədə normal həyatın bərpası üçün yardım və müdafiə təqdim edilməsi nəzərdə tutulur. Bu, yeni dünya qaydasının sosial xarakterinin təzahürlərində biri hesab olunur [2, s. 58].

Beynəlxalq hüquq normaları ilə silahlı münaqişələr dövründə mülki əhalinin müdafiəsi zərurəti geniş şəkildə təsbit edilsə də, çox zaman bu normalara əməl olunmur. Buna bariz misal kimi müharibədə iqtisadi faktorların rolunun artması nəticəsində rəqibin təkcə hərbi deyil, həm də mülki-iqtisadi obyektlərinin məhv edilməsi söylərinin genişlənməsi tendensiyasını göstərmək olar.

Bəzən belə bir fikir irəli sürülür ki, beynəlxalq münasibətlərin sanksiyalaşdırılması əslində yeni beynəlxalq hüququn yaranmaqda olmasından xəbər verir. Hesab edilir ki, bu sanksiyalaşdırma 2025-ci ilə qədər enerji, su və digər təbii resurslara maneəsiz çıxış imkanının təmin edilməsinə yönəlmiş böyük müharibənin başlanması ehtimalını da artırır. Bu tendensiya əbəs yerə qeyd edilmir. Onu şərtləndirən bir sıra faktorlar vardır:

- SSR-nin süqutundan sonra dünyada ikiqütblü sistemin aradan qalxması;
- beynəlxalq münasibətlərdə güc elementlərinin kəskin şəkildə güclənməsi;
- internet əsasında informasiya qloballaşması;
- fəal iqtisadi inteqrasiya;
- qlobal səviyyədə resurs, ilk növbədə, enerji faktorunun rolunun artması;
- sivilizasiya qarşılıqlı kəskinləşməsi;
- beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin təmin edilməsi məsələlərində BMT-nin rolunun artması

(dövlətlərin regional və digər birliklərinə keçid).

Son illər “transmilli hüquq” konsepsiyası daha çox diqqət cəlb edir. V.M. Şumilova görə transmilli hüquq beynəlxalq münasibətlərdə müəyyən institusional hüquqi təzahürü şərti şəkildə ifadə etmək üçün işlədilir və onun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, müxtəlif ölkələrdən olan xüsusi şəxslər (çoxmillətli müəssisələr, banklar, birjalar) ikitərəfli və çoxtərəfli səviyyələrdə özlərinin qarşılıqlı əlaqə normalarını yaradırlar. Həmçinin Vahid İqtisadi Məkanın (VİM) yaradılması təcrübəsinin də əhəmiyyətini xüsusi olaraq vurğulamaq lazımdır. Belə məkanın yaradılmasına real surətdə nail olunmadan (regional xarakterli daha məqbul olardı) sanksiyaların tətbiqinə gətirib çıxaran şərtlərin aradan qaldırılması qeyri-mümkün görünür [4, s. 32].

Beləliklə, bu yarım fəsildə qeyd edilən bütün fikirləri aşağıdakı kimi ümumiləşdirmək olar:

1. Beynəlxalq hüquq normaları ümumi maraqlara əməl olunması məqsədi ilə iqtisadi sanksiyalar yolu ilə ağılabatan və zəruri məhdudiyyətlərə icazə verir. Bu isə təsadüfi deyildir və müasir dünyada bəşəriyyət üçün yeni qlobal təhdidlərin yaranması ilə bağlıdır.

Qanuni əsaslarla və hər hansı ikili standartlara yol verilmədən tətbiq edilən məcburetmiş istənilən mükəmməl kollektiv təhlükəsizlik sisteminin zəruri elementlərindən biri kimi nəzərdən keçirilir.

2. Müasir beynəlxalq hüquqda iqtisadi sanksiyalar münaqişələrin tənziminin və beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin qorunub saxlanması və bərpasının mühüm alətlərindən biri kimi çıxış edir.

3. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normalarının kompleks təhlili aşağıdakı mülahizələri irəli sürməyə imkan verir:

3.1. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən əsas normalar əsas etibarilə BMT və AB-nin normayaratma fəaliyyəti nəticəsində meydana çıxan beynəlxalq hüquqi sənədlərdə (qətnamələrdə, qərarlarda və s.) öz təsbitini tapmışdır.

3.2. Beynəlxalq hüququn standart xarakterli normalarını özündə əks etdirən və iqtisadi sanksiyaların tətbiqi üçün istinad edilən başlıca, əsas sənəd olan BMT Nizamnaməsində “sanksiya” termini öz əksini tapmamışdır. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən normalarda “sanksiyalar” və “tədbirlər” terminləri çox zaman sinonim kimi işlədilir. BMT Nizamnaməsində də “sanksiyalar” deyil, “tədbirlər” terminindən istifadə edilir.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Nizamnaməsi hazırlanan zaman etiraf olunurdu ki, beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik üçün təhdidlərin qarşısının alınmasında və aradan qaldırılmasında, dayanıqlı sülh və təhlükəsizlik şəraitinin qorunub saxlanılmasında məcburetmiş tədbirləri (o cümlədən iqtisadi xarakterli məhdudiyyətlərin tətbiqini nəzərdə tutan tədbirlər) mühüm rola və yüksək səmərəliliyə

malikdir. Burada qeyri-hərbi məcburetə tədbirlərindən söhbət gedir. Belə ki, müharibələrin dağıdıcı və bəşəriyyət üçün fəlakətli dərəcədə ağır humanitar nəticələri hərbi məcburetə tədbirlərindən istifadənin məhdudlaşdırılmasının obyektiv zərurət olduğunu şərtləndirirdi. XX əsrin ortalarında bu sadə həqiqəti hər kəs, o cümlədən Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Nizamnaməsini hazırlayanlar aydın surətdə dərk edirdi [5, s. 293].

3.3. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən normalar beynəlxalq hüququn imperativ normalarına zidd ola bilməz.

3.4. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normaları dövlətlərin suveren hüquqlarına və daxili işlərinə müdaxilənin yolverilməzliyini müəyyən edirlər.

3.5. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normaları iqtisadi sanksiyaların tətbiqi şərtlərini, legitimlik meyarlarını və həyata keçirilməsi mexanizmini müəyyən edirlər.

3.6. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən normalar, bir qayda olaraq, sanksiya obyektinə olan ölkənin iqtisadiyyatı üçün əhəmiyyətli məhdudiyyətlər nəzərdə tutur.

3.7. Beynəlxalq hüquq normaları ilə əsasən neqativ sanksiyalar tənzimlənir və pozitiv iqtisadi sanksiyaların beynəlxalq hüquqi tənziminə geniş yer verilmir.

3.8. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən müasir beynəlxalq hüquq normalarının əsas xüsusiyyətlərindən biri klassik (hərtərəfli, iqtisadiyyatın bütün sahələrini əhatə edən) sanksiya rejimindən məqsədyönlü (“ağıllı”, seçimə əsaslanan) sanksiya rejiminə keçidə üstünlük verməsi və bunu təşviq etməsidir.

3.8. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normaları mühüm preventiv funksiya yerinə yetirir.

3.9. İqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən müasir beynəlxalq hüquq normaları iqtisadi sanksiya münasibətlərinin subyektlərinin dairəsinin genişlənməsi tendensiyasını özündə əks etdirir.

Fikrimizcə, gələcəkdə konkret şəxslərə və ya şəxslər qrupuna qarşı yönələn iqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normalarının əhəmiyyəti daha da artacaqdır.

3.10. Dünyada iqtisadi sanksiyalarla bağlı münasibətlərin hüquqi tənzimlənməsi ilə bağlı norma və qaydaların formalaşmasında ABŞ mühüm rola və təsirə malikdir.

3.11. İqtisadi sanksiyalar silahlı münaqişələr dövründə tətbiq edilirsə, bu zaman beynəlxalq humanitar hüquq normalarının tələbləri nəzərə alınmalıdır, yəni iqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən normalar beynəlxalq humanitar hüquq normalarına uyğun olmalıdır.

4. Yuxarıda qeyd olunanlar iqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normalarının aşağıdakı xüsusiyyətlərini qeyd etməyə imkan verir. Belə ki, bu normalar:

- əsas etibarilə BMT və AB-nin normayaratma fəaliyyəti nəticəsində meydana çıxan beynəlxalq hüquqi sənədlərdə (qətnamələrdə, qərarlarda və s.) öz təsbitini tapmışdır;
- “sanksiyalar” və “tədbirlər” terminlərini çox zaman sinonim kimi işlədirlər;
- beynəlxalq hüququn imperativ normalarına zidd ola bilməzlər;
- dövlətlərin suveren hüquqlarına və daxili işlərinə müdaxilənin yolverilməzliyini nəzərdə tuturlar;
- iqtisadi sanksiyaların tətbiqi şərtlərini, legitimlik meyarlarını və həyata keçirilməsi mexanizmini müəyyən edirlər;
- bir qayda olaraq, sanksiya obyektinə olan ölkənin iqtisadiyyatı üçün əhəmiyyətli məhdudiyyətlər nəzərdə tuturlar;

– əsasən neqativ sanksiyaları tənzimləyirlər (pozitiv iqtisadi sanksiyaların beynəlxalq hüquqi tənziminə geniş yer verilmir);

– klassik (hərtərəfli, iqtisadiyyatın bütün sahələrini əhatə edən) sanksiya rejimindən məqsədyönlü (“ağıllı”, seçimə əsaslanan) sanksiya rejiminə keçidə üstünlük verir və bunu təşviq edirlər;

– mühüm preventiv funksiya yerinə yetirirlər;

– iqtisadi sanksiya münasibətlərinin subyektlərinin dairəsinin genişlənməsi tendensiyasını özündə əks etdirirlər.

– beynəlxalq humanitar hüquq normalarına zidd ola bilməzlər.

5. Müasir dövrdə iqtisadi sanksiya rejimlərinin tətbiqini və həyata keçirilməsi şərtlərini tənzim edən beynəlxalq hüquq normaları sistemləşdirilərək vahid beynəlxalq akt halına salınmasına ciddi ehtiyac duyulur. Bu sahədə vahid tənzimətmə qaydasının formalaşması həm mübahisəli məqamları, ikili standartları istisna etmiş olar, həm də iqtisadi sanksiya rejimlərinin tətbiqini və həyata keçirilməsi şərtlərini tənzim edən beynəlxalq hüquq normalarının səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə yüksəltmiş olar.

6. Fikrimizcə, iqtisadi sanksiyaların tətbiqini tənzim edən beynəlxalq hüquq normalarının səmərəliliyinin daha da artırılması baxımından qeyd edilən normaların tələblərinin pozulması hallarının araşdırılması üzrə xüsusi mexanizmin (və ya bu funksiyanı həyata keçirən ayrıca bir beynəlxalq təsisatın) yaradılması məqsədmüvafiq olardı [8, s. 292]

Bibliografiya

1. Иванов А.Ю., Молодько К. Санкции и мироустройство. Односторонние ограничительные меры как новый регулятор мировой экономики // Россия в глобальной политике, 2015, № 5. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://globalaffairs.ru/number/Sanktsii-i-miroustroistvo-17742> (müraciət tarixi 14.11.2019 г.)

2. Лукашук И.И. Право международной ответственности. - М.: Волтерс Клувер, 2004. - 432 с.

3. Международное гуманитарное право / Под общ. ред. В.Ю.Калугина. -Минск: Тесей, 1999. - 308 с.

4. Сегал А. Экономические санкции: ограничения правового и политического характера // Международный журнал Красного Креста. 1999. - С. 249-273.

5.Томан И. Защита культурных ценностей во время вооруженных конфликтов: правовые и организационные рамки / Защита лиц и объектов в международном гуманитарном праве. Сборник статей и документов. М.: МККК, 1999. - С. 292-294.

6. Шумилов В.М. Словарь внешнеторговых терминов // Российский внешнеэкономический вестник, 2008, № 4. - С. 73-74.

7. Ярышев С.Н. Единое экономическое пространство в системе международного экономического права. Монография. М.: Издательский дом Юрис Пруденс, 2010. - 221 с.

8.Crawford N.C., Klotz A. How Sanctions Work: Lessons from South Africa. New York: Palgrave Macmillan, 1999, 292 p.

9. URL: <https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/article/other/review-article-311299.htm> (müraciət tarixi 14.11.2019 г.)

DOI: 10.25108/2304-1730-1749.iolr.2019.61.24-32

УДК 341.9

International law governing the application of economic sanctions

Abstract: International legal norms governing the application of economic sanctions play an important preventive function. This is primarily due to the fact that the imposition of economic sanctions on potential offenders has a regulatory effect. Thus, it ensures that its behavior is more precise and voluntarily adapted to the requirements of international law.

Contemporary international law regulating the application of economic sanctions reflects the tendency to expand the scope of economic sanctions relations. Thus, non-governmental structures, various criminal and terrorist organizations as well as “corporations, universities, municipal institutions or individuals” can act as economic sanctions along with traditional subjects of international law (states and international organizations).

In our view, the importance of international legal norms that regulate the imposition of economic sanctions on specific individuals or groups of people will increase in the future.

There is a serious need to systematize international law norms that regulate the application and implementation of economic sanctions in the modern world and make it a single international act. Formation of a single regulatory framework in this area will exclude both controversial aspects and double standards, and will substantially increase the effectiveness of international law regulating the application and implementation of economic sanctions regimes.

Keywords: sanctions; economic sanctions; financial sanctions; trade sanctions; embargo; boycotts; targeted sanctions.

References

1. Ivanov A.Yu., Molodko K. *Sanktsii i miroustroystvo. Odnostoronnie ogranichitel'nye mery kak novyi regulyator mirovoy ekonomiki* // Rossiya v global'noyi politike, 2015, No. 5 [Sanctions and world order. Unilateral restrictive measures as a new regulator of the global economy // Russia in global politics], 2015, No. 5. Available at: https://globalaaffairs.ru/number/Sanktsii_i_miroustroystvo_-17742 (accessed 14.11.2019)
2. Lukashuk I.I. *Pravo mezhdunarodnoyi otvetstvennosti* [The law of international responsibility]. Moscow, Walters Clover Publ., 2004, 432 p.
3. *Mezhdunarodnoe gumanitarnoe pravo/pod obsch. red. V.Yu. Kalugina* [International humanitarian law / ed. by V.Yu. Kalugin]. Minsk, Theseus Publ., 1999, 308 p.
4. Segal A. *Ekonomicheskie sanktsii: ogranicheniya pravovogo i politicheskogo kharaktera* // Mezhdunarodnyi zhurnal Krasnogo Kresta [Economic sanctions: legal and political restrictions // International Journal of the Red Cross]. 1999, pp. 249-273.

♦ **Aliyev Rauf Zeynal oğlu** – a dissertator of the Institute of Law and Human Rights of Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan. E-mail: aliyev.rrr@gmail.com

5. Toman I. *Zaschita kul'turnykh tsennosteyi vo vremya vooruzhennykh konfliktov: pravovye i organizatsionnye ramki / Zaschita lits i obyektov v mezhdunarodnom gumanitarnom prave. Sb. stateyi i dokumentov.* [Protection of cultural property during armed conflicts: legal and organizational framework / Protection of persons and objects in international humanitarian law. Collection of articles and documents]. Moscow, ICRC Publ., 1999, pp. 292-294.

6. Shumilov V.M. *Slovar' vneshnetorgovykh terminov // Rossiyskiy vneshneekonomicheskiy vestnik* [Dictionary of foreign trade terms // Russian Foreign Economic Bulletin]. 2008, No. 4, pp. 73-74

7. Yaryshev S.N. *Edinoe ekonomicheskoe prostranstvo v sisteme mezhdunarodnogo ekonomicheskogo prava.* Monografiya. [A single economic space in the system of international economic law. Monograph]. Moscow, Jurisprudence Publ., 2010, 221 p.

8. Crawford N.C., Klotz A. *How Sanctions Work: Lessons from South Africa.* New York: Palgrave Macmillan Publ., 1999, 292 p.

9. URL: <https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/article/other/review-article-311299.htm> (accessed 14.11.2019).

DOI: 10.25108/2304-1730-1749.iolr.2019.61.24-32
УДК 341.9

Международно-правовые нормы, регулирующие применение экономических санкций

Аннотация: Международно-правовые нормы, регулирующие применение экономических санкций, играют важную превентивную функцию. Это связано прежде всего с тем, что введение экономических санкций в отношении потенциальных правонарушителей имеет регулирующий эффект. Таким образом, это гарантирует, что его поведение является более точным и добровольно адаптировано к требованиям международного права.

Современное международное право, регулирующее применение экономических санкций, отражает тенденцию расширения сферы экономических санкционных отношений. Таким образом, неправительственные структуры, различные преступные и террористические организации, а также «корпорации, университеты, муниципальные учреждения или отдельные лица» могут выступать в качестве экономических санкций наряду с традиционными субъектами международного права (государствами и международными организациями).

На наш взгляд, в будущем возрастет значение международно-правовых норм, регулирующих введение экономических санкций в отношении конкретных лиц или групп людей.

Существует серьезная необходимость систематизировать нормы международного права, которые регулируют применение и применение экономических санкций в современном мире, и сделать его единым международным актом. Формирование единой нормативно-правовой базы в этой области исключит как противоречивые аспекты, так и двойные стандарты и существенно повысит эффективность международного права, регулирующего применение и применение режимов экономических санкций.

Ключевые слова: санкции; экономические санкции; финансовые санкции; торговые санкции; эмбарго; бойкоты; адресные санкции.

Библиография

1. Иванов А.Ю., Молодько К. Санкции и мироустройство. Односторонние ограничительные меры как новый регулятор мировой экономики // Россия в глобальной политике, 2015, № 5. [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://globalaaffairs.ru/number/Sanktcii_i_miroustroistvo-17742 (дата обращения 14.11.2019 г.)
2. Лукашук И.И. Право международной ответственности. - М.: Волтерс Клувер, 2004. - 432 с.
3. Международное гуманитарное право / Под общ. ред. В.Ю.Калугина. - Минск: Тесей, 1999. - 308 с.

♦ **Алиев Рауф Зейнал оглы** – диссертант, Институт права и прав человека НАНА, Азербайджан. E-mail: aliyev.rrr@gmail.com

4. Сегал А. Экономические санкции: ограничения правового и политического характера // Международный журнал Красного Креста, 1999. - С. 249-273.
5. Томан И. Защита культурных ценностей во время вооруженных конфликтов: правовые и организационные рамки / Защита лиц и объектов в международном гуманитарном праве. Сборник статей и документов. - М.: МККК, 1999. - С. 292-294.
6. Шумилов В.М. Словарь внешнеторговых терминов // Российский внешнеэкономический вестник, 2008, № 4. - С. 73-74.
7. Ярышев С.Н. Единое экономическое пространство в системе международного экономического права. Монография. - М.: Издательский дом Юрис Пруденс, 2010. - 221 с.
8. Crawford N.C., Klotz A. How Sanctions Work: Lessons from South Africa. New York: Palgrave Macmillan, 1999, 292 p.
9. URL: <https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/article/other/review-article-311299.htm> (дата обращения 14.11.2019 г.)